

CAFE OPEN JA NIVEL-VERME **Kristiina Huhtanen**

Järjestäjät: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitoksen Rauman yksikkö, Rauman kaupunki, Naantalin kaupunki ja Sauvon koulukeskus (Satakunnan ja Varsinais-Suomen alue).

Osallistujat:

Cafe Open: 6 mentoria, 9 työssä olevaa perusopetuksen opettajaa, 7 opiskelijaa, 3 ryhmää.

Nivel-Verme: 277 luokanopettajaopiskelijaa ja 40 varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijaa. 5 tilaisuutta.

Ajankohta: 2017–18 ja 2018–19.

TOTEUTUS

Turun yliopistossa toteutettiin kaksi opiskelijoille suunnattua kokeilua, Cafe Open ja Nivel-Verme. Cafe Open oli opettajille ja opiskelijoille tarkoitettu paikka kokemusten vaihtamiselle rennosti rupattelun ja kahvitellen. Vertaisryhmätapaamiset toteutettiin Cafe Open -pienryhmissä, joissa oli mukana luokanopettajaopiskelijoita ja työssä olevia luokan- ja aineenopettajia. Kutakin ryhmää ohjasivat yhteistyössä kaksi koulutettua mentoria. Tapaamisiin kutsuttiin työssä olevia opettajia yli koulu- ja kuntarajojen sekä opettajakoulutuslaitoksen opiskelijoita Rauman ja Turun opettajankoulutuslaitoksen yksiköistä. Toiminta käynnistyi Raumalla, Naantalissa ja Sauvossa. Raumalla osallistui 9 opettajaa ja 9 opiskelijaa, Naantalissa osallistui 3 opettajaa ja 1 luokanopettajaopiskelija. Sauvossa osallistui 5 opettajaa ja 1 luokanopettajaopiskelija. Ryhmät koontuivat oman aikataulunsa mukaan 3–5 kertaa lukuvuonna 2017–2018. Luokanopettajaopiskelijoilla oli mahdollisuus liittää Cafe Open -toimintaan

osallistuminen ja raportointi Koulun sidosryhmä-opintojaksoon (5 op). Tämän mahdollisuuden hyödynsi kaksi opiskelijaa.

Nivel-Verme toteutettiin Rauman yksikössä syventävien opintojen opintojaksoilla. Nivel-Verme-opinnot sisälsivät viisi tapahtumaa maisterivaiheen luokanopettaja- ja käsityön opettajaopiskelijoille. Varhaiskasvatuksen maisterivaiheen opettajaopiskelijoille järjestettiin yksi tilaisuus. Nivel-Verme-tilaisuudet olivat aiemmin koulutettujen mentoreiden pitämiä työtavoiltaan monimuotoisia seminaareja. Tilaisuuksissa käytettiin ryhmämuotoisia työtapoja, muun muassa pienryhmäkeskusteluja työelämään siirtymisestä, kollegiaalisuudesta ja tuen tarpeesta opettajan työssä. Mentorit kertoivat omista työkokemuksistaan ja koulujen käytännöistä. Aiheina olivat muun muassa kodin ja koulun välinen yhteistyö, arviointi, Vilma-viestintä ja koulujen turvallisuus. Yhdessä tilaisuudessa arviointi toteutettiin kirjaimella ylös palauttekeskustelussa esille tulleet asiat. Muissa tilaisuuksista kerättiin opiskelijoilta kirjalliset arvioinnit, joissa arvioitiin Nivel-Verme-tilaisuuksien sisältöä, ajankohtaisuutta ja työtapoja.

KOKEMUKSET

Vertaisryhmämentorointia pidettiin positiivisena kokemuksena. Kaikki osallistujaryhmät, sekä Cafe Open että Nivel-Verme-tapaamisissa, nostivat esille uusien näkökulmien saamisen työelämäänsä. Osallistujat kokivat arvokkaaksi kuulla toisten kokemuksia ja mielipiteitä, kuten yksi osallistujista kommentoi: ”Tämä on ideaali tapa koulutuksen ja työelämän vuoropuhelulle”. Mentoreiden toiminta ryhmissä sai kiitosta. Koettiin, että mentorit loivat turvallisen ja lämpimän ilmapiirin tapaamisiin. Ryhmäkokoon-

tumiset olivat välittömiä ja luottamuksellisia pedagogisen tiedon jakamisen paikkoja, mutta myös tavallisia asioita jaettiin. Cafe Open -tapaamisissa luottamus mahdollisti henkilökohtaisten asioiden käsittelyn. Opiskelija totesi, että ”En itsekään kerro osallistujien nimiä tai paljasta mitään liian arkaluontoisia asioita, minkä voi yhdistää näihin ihmisiin. Osa henkilöistä kertoi todella henkilökohtaisia tapahtumia ja avautuivat todellakin muille.”

”TÄMÄ ON IDEAALI TAPA KOULUTUKSEN JA TYÖELÄMÄN VUOROPUHELULLE.”

Cafe Open -tapaamiset avasivat opiskelijoille ovea koulun arkeen ja toimintaan. Cafe Open -toiminnassa opiskelijat pitivät tärkeinä keskusteluja muun muassa kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä, koulun toimintakulttuurista sekä opettajan työssä jaksamisesta. Opiskelijat saivat uusia näkökulmia muun muassa työssäkäyvien opettajien kokemuksiin työpaineisiin. ”Sain CafeOpen -tapaamisissa tavata paikallisia opettajia. Heidän huolensa olivat aivan erilaisia kuin omamme. Keskustelu ja jakaminen auttavat aina omaa reflektointia ja helpottavat, jos maailma tuntuu liian ahdistavalta.”

Mentorit totesivat löytävänsä keskustelun aiheita helposti. ”Keskustelimme ihan tavallisista koulun arjen asioista: kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä, yhteisopettajuudesta ja arvioinnista. Jokaisella kerralla juteltiin myös tavalliset arkikuulumiset. Vähän pientä välipalaa nautittiin ja kuppi kuumaa juotavaa.” Jokainen tapaamiskerta oli suunniteltu ja keskustelun pääaiheet valittu. Suunnittelussa huo-

mioitiin osallistujien toiveet siitä, mistä aiheista halutaan vaihtaa kokemuksia ja ajatuksia. Opettajien mahdollisuus vaikuttaa käsiteltäviin aiheisiin vahvasti osallisuuden kokemuksesta ryhmässä. Opettajat ja opiskelijat totesivat, että mentorit tekivät tapaamisten eteen paljon taustatyötä ja olivat sitoutuneita tehtäväänsä. Tosin välillä keskustelu kulki sivupoluille alkuperäisestä aiheesta. Sivupolut koettiin silti hyödyllisinä, koska niistä nousi uusia ideoita ja ajatuksia oman opettajatyön kehittämiseen. Cafe Open -tapaamisissa koettiin, että keskustelun avulla sai tukea vertaisilta työhön liittyviin onnistumisten kokemuksiin ja haasteiden käsittelyyn.

Cafe Open -toiminnassa ongelmana koettiin aika-tilojen yhteensovittaminen. Opiskelijoiden osallistumista hankaloitti tapaamisten päällekkäisyys opintojen kanssa. ”Sähköposteja lähetettiin edestakaisin aina mahdollisimman hyvän yhteisen ajankohdan löytämiseksi. Kuitenkin yhtälössä on liian monta muuttujaa, jolloin aina joku oli kokouksista pois.” Silloin, kun keskustelu kulminoitui johonkin koulun sisäiseen asiaan, opiskelijat kokivat jäävänsä keskustelussa ulkopuolisiksi. Ryhmissä tapahtui muutoksia muun muassa sijaisuuksien päättyessä. Joillakin opettajilla oli mahdollisuus käyttää tapaamisiin niin sanottuja KIKY-tunteja, mutta pääasiassa osallistuminen tapahtui opettajien vapaa-ajalla.

”OIKEASTI RENTOUTTAVA HETKI KAIKEN STRESSIN KESKELLÄ. MIELENKIINTOISTA KUUNNELLA TARINOITA JA HAUSKA KUULLA SE, ETTÄ VANHAKIN ’KONKARI’ KOKEE EPÄVARMUUTTA.”

Opiskelijat kokivat mentoreiden tuoman työelämäkokemuksen ja tilaisuuksissa käytetyt erilaiset työtavat antoisina. Näistä tilaisuuksista karttui opiskelijoille merkityksellinen tietopaketti tulevaisuuden työelämää varten. Opiskelupaineiden keskeltä nousi toteamus: ”Oikeasti rentouttava hetki kaiken stressin keskellä. Mielenkiintoista kuunnella tarinoita ja hauska kuulla se, että vanhakin ’konkari’ kokee epävarmuutta.” Tilaisuuksissa nousi opiskelijoilta kysymyksiä mentoroinnin käynnistämisestä koululla, jos vertaismentorointia ei kunnassa ole saatavilla. Opetusharjoittelun päätösseminaarin palautelomakkeissa (n=50) yhtenä kysymyksenä oli ”Osallistuisitko vertaismentorointiryhmään, jos tulevalla työpaikalla siihen olisi mahdollisuus?” Vastaajista vain neljä ei osannut sanoa, osallistuisiko ryhmään. Tilaisuuksien työskentelyyn ja sisältöön liittyen eräs osallistuja kommentoi: ”Työskentely oli antoisaa ja aiheet mielekkäitä, muun muassa joka keväinen virkaan hakemisruletti, oppilaan erilaisuus luokassa ja niin edelleen. Mentoreilla oli tuoreita ajatuksia, jotka täydentyivät kokemuksella.” Esille nousi myös työhyvinvointi ja se, että uusi opettaja tarvitsee tukea työssään: ”Työssä jaksamista auttaa, jos saisi palautetta. Olisi kiva kuulla omista onnistumisista. Kuka jakaa koulun arkisia ongelmia opettajan kanssa? Kaikilla on kiire ja omat juttunsa. Näistä olisi hyvä saada tietoa käytännöstä, mentoreilla hyviä vinkkejä ja kokemusta.”

EHDOTUKSET

Haasteena tulee olemaan kuntien kiinnostus käynnistää verme-toimintaa kouluverkostoissa sekä ryhmien muodostaminen opettajien elämäntilanteista, työsuhteesta ja työajoista johtuen. Toiminnan käynnistäminen ja ylläpitäminen edellyttää resursseja.

Opettajien osallistumisen tukemiseksi tarvitaan työnantajan joustoa, käyttämällä esimerkiksi yhteistoiminnallisia tunteja tai osan veso-koulutuksen tunneista vertaismentorointiin.

Vertaisryhmämentoroinnista tiedottamista tulisi lisätä sekä oppilaitosten että kuntien opetusyhteisöissä. Opiskelijoiden näkökulmasta on tärkeää, että yliopiston opetussuunnitelmaan sisällytetään vertaisryhmämentorointi esimerkiksi vapaavalintaisiin opintoihin. Kehittämisen ja tutkimusajatuksena on kehittää dialogia koulun opettajien ja opettajakoulutuksen opiskelijoiden kesken yhteisillä tapaamisilla.